

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

รศ.ประดิษฐ์ มีสุข*

ข้อมูลพื้นฐานของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ แบ่งหน่วยงานเป็นสำนักงานเลขานุการคณะ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก ภาควิชาภาษาตะวันตก ภาควิชาภูมิศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ ภาควิชาศิลปกรรม และภาควิชาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของคณะและของภาควิชา ตามลำดับ

มีบุคลากรทั้งสิ้น 119 คน เป็นข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ 97 คน จำแนกตามตำแหน่งเป็นรองศาสตราจารย์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ : อาจารย์ คิดเป็นอัตราส่วน 6 : 12 : 79 จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี คิดเป็นอัตราส่วน 6 : 75 : 16 มีบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ 22 คน

ปีการศึกษา 2545 เปิดสอนระดับปริญญาตรี 5 หลักสูตร คือศิลปศาสตรบัณฑิต บริหารธุรกิจบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต เศรษฐศาสตร์บัณฑิต เปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา 2 หลักสูตร คือ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตและการศึกษามหาบัณฑิต มีนิสิตปริญญาตรีภาคปกติ 1,308 คน ภาคสมทบ 683 คน มีนิสิตปริญญาโทภาคปกติ 54 คน ภาคพิเศษ 281 คน งบประมาณที่ได้รับจัดสรรปีงบประมาณ 2545 รวมทั้งสิ้น 36,026,229.25 บาท เงินงบประมาณแผ่นดิน 30,039,459.25 บาท (ไม่รวมงบอุดหนุนบุคลากรพนักงานมหาวิทยาลัย) และงบประมาณรายได้ 5,986,770.00 บาท โครงการวิจัยในปีงบประมาณ 2545 มีทั้งสิ้น 1 โครงการ ดำเนินการแล้ว

*รองศาสตราจารย์ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ รองประธานคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

เสร็จ - โครงการ อยู่ระหว่างดำเนินการ 1 โครงการ คิดเป็นเงิน 130,880.00 บาท โครงการ บริการวิชาการแก่สังคมปีงบประมาณ 2545 มีทั้งสิ้น 4 โครงการ เป็นเงิน 211,880.00 บาท

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นไปตาม นโยบายของมหาวิทยาลัยทักษิณ และการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตาม พ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 48 และการประกันคุณภาพการศึกษากายนอกเป็นไปตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 49 และมาตรา 50

การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึง การมีระบบและกลไกใน การควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพ ดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้มั่นใจว่าสถาบันนั้นๆ สามารถให้ ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

การศึกษาตนเองและการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา

มหาวิทยาลัยทักษิณ เริ่มเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพเมื่อเดือน ตุลาคม พ.ศ.2541 และ กำหนดให้คณะต่างๆ จัดทำรายงานการศึกษาตนเอง (SSR) ปีการศึกษา 2542 ตามมติประเมิน และเกณฑ์ประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 28 องค์ประกอบ และดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 69 ดัชนี

คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษากายในระดับ คณะได้ตรวจสอบและประเมินคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ตามรายงานการศึกษาตนเองปี การศึกษา 2542 ของคณะ ผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับ B (ดี) 7 องค์ประกอบคือ

- 1) ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนดำเนินงาน
- 2) การเรียนการสอน
- 3) กิจกรรมพัฒนานิสิต
- 4) การบริการวิชาการแก่สังคม
- 5) การบริหารและการจัดการ
- 6) การเรียนการสอน
- 7) ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ

อยู่ในระดับ C (พอใช้) 2 องค์กรประกอบ คือ

- 1) การวิจัย
- 2) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ในปี 2543 มหาวิทยาลัยได้กำหนดให้คณะต่างๆ จัดทำรายการประเมินตนเอง (SAR) ปีการศึกษา 2543 ตามองค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบ และดัชนีประเมิน 47 ดัชนี คณะต่างๆได้ประเมินตนเองตามดัชนีที่กำหนดและสรุปค่าเฉลี่ยการประเมินตนเองตามองค์ประกอบต่างๆ พบว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประเมินตนเอง 37 ดัชนี (จาก 47 ดัชนี) ค่าเฉลี่ยการประเมินเท่ากับ 2.22 (คะแนนเต็ม 4) มีจุดเด่นด้านการเงินและงบประมาณ $x = 3.00$ ด้านการเรียนการสอน $x = 2.45$ ด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา $x = 3.33$ ส่วนอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับ 2.00 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนดัชนีการตรวจสอบและผลการตรวจสอบ และดัชนีประเมินคุณภาพการศึกษา และผลการประเมินตนเอง ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2542 - 2543 จำแนกตามองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบหลัก	ปีการศึกษา 2542		ปีการศึกษา 2543	
	ดัชนีการตรวจสอบ		ดัชนีการประเมิน	
	จำนวน	ผลตรวจสอบ	จำนวน	ผลประเมิน
1. ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผน	3	B	3	2.00
2. การเรียนการสอน	29	B	11	2.45
3. กิจกรรมพัฒนานิสิต	4	B	2	2.00
4. การวิจัย 6	C	3	2.00	
5. การบริการวิชาการแก่สังคม	3	B	3	2.00
6. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	3	C	1	2.00
7. การบริหารและจัดการ	7	B	6	2.17
8. การเงินและงบประมาณ	4	B	2	3.00
9. ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ	10	B	6	2.33
รวม	69	B	37	2.22

การประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2544

มหาวิทยาลัยทักษิณ กำหนดนโยบายให้หน่วยงานระดับคณะทุกหน่วยงานจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2544 ช่วง 1 เมษายน 2544 ถึง 31 มีนาคม 2545 โดยให้แต่ละหน่วยงานกำหนดดัชนีและเกณฑ์ประเมินเพื่อจัดทำรายการการประเมินตามความเหมาะสมของหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน ได้กำหนดดัชนีและเกณฑ์ประเมินเพื่อจัดทำรายงานการประเมินตนเอง และคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัย ได้ตรวจสอบและประเมินระหว่างวันที่ 6 - 23 สิงหาคม 2545

ในปีการศึกษา 2544 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ยังคงใช้ดัชนีและเกณฑ์ประเมินของมหาวิทยาลัยที่ใช้ทำรายการประเมินตนเอง เมื่อปีการศึกษา 2543 แต่เพิ่มเป็น 40 ดัชนี (จาก 47 ดัชนี) ผลการประเมินของคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินพบว่าได้เฉลี่ยตามองค์ประกอบเท่ากับ 2.49 และได้ค่าเฉลี่ยตามดัชนีเท่ากับ 2.53 ตามรายละเอียดในตาราง 2 ซึ่งเท่ากับผลการประเมินตนเองของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตาราง 2 ผลการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตามรายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2544 ของคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินตนเอง

องค์ประกอบหลัก	จำนวนดัชนี	จำนวนดัชนีตามเกณฑ์การประเมิน				ค่าเฉลี่ย	
		A	B	C	D		
1	2	2.33	1. ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผน				3
2.50	2. การเรียนการสอน	12		6	6		
2.50	3. กิจกรรมพัฒนานิสิต	2		1	1		
2.25	4. การวิจัย	4		1	3		
2.33	5. การบริการวิชาการแก่สังคม	3		1	2		
2.00	6. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	3			3		
2.00	7. การบริหารและจัดการ	5		1	3	1	
3.00	8. การเงินและงบประมาณ	2		2			
3.50	9. ระบบและกลไกประกันคุณภาพ	6	3	3			
2.53	รวม	3	3	16	20	1	

จากตาราง 2 ผลการประเมินเฉลี่ยตามดัชนีเท่ากับ 2.53 มีจุดแข็งด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา ($X = 3.50$) และด้านการเงินและงบประมาณ ($X = 3.00$) มีจุดอ่อนด้านการบริหารและจัดการศึกษา ($X = 2.00$) และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ($X = 2.00$) ซึ่งควรพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อไป ประกอบกับองค์ประกอบ ดัชนี และเกณฑ์ประเมินด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมยังไม่ให้ความสำคัญและชี้ให้เห็นจุดเด่นการดำเนินงานด้านนี้เท่าที่ควร ควรปรับดัชนีและเกณฑ์ประเมิน ส่วนด้านการบริหารและจัดการพบว่าการจัดการเชิงระบบยังไม่มั่นคง ควรปรับดัชนีและเกณฑ์ประเมิน

ในการจัดทำรายการการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2545 ระหว่าง 1 มิถุนายน 2545 ถึง 30 พฤษภาคม 2546 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้พัฒนาดัชนีและเกณฑ์ประเมินเพื่อให้ครอบคลุมเฉพาะตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) โดยกำหนดดัชนีประเมิน 37 ดัชนี และกำหนดเกณฑ์การประเมินตามดัชนีเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะการประเมินจากระบบ PDCA (Plan Do Check Adjust) ซึ่งเป็นการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงาน และอีกลักษณะหนึ่งเป็นการกำหนดเกณฑ์ประเมินเชิงเทียบสมรรถภาพ (benchmark) หรือเทียบกับระดับที่คาดหวังหรืออาจเรียกว่าระบบวัดรอยเท้า คณะยังคงใช้เกณฑ์ประเมิน 4 ระดับเช่นเดิม

การประเมินตนเองด้านการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การประเมินตนเองด้านการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยทักษิณได้กำหนดดัชนีประเมินเกี่ยวกับด้านนิสิต ด้านอาจารย์ ด้านหลักสูตร ด้านวิทยานิพนธ์และกิจกรรมทางวิชาการ รวม 20 ดัชนี ผลการประเมินตนเองของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ตามรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 สรุปผลการประเมินตนเองการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ปีการศึกษา 2543 - 2544

องค์ประกอบหลัก	ปีการศึกษา 2543						ปีการศึกษา 2544					
	ศศ.ม. ภาษา ไทย	ศศ.ม. ไทยคดี ศึกษา	ศศ.ม. นิโย บายา	กศ.ม. ภาษา ไทย	กศ.ม. ภาษา อังกฤษ	เฉลี่ย	ศศ.ม. ภาษา ไทย	ศศ.ม. ไทยคดี ศึกษา	ศศ.ม. นิโย บายา	กศ.ม. ภาษา ไทย	กศ.ม. ภาษา อังกฤษ	เฉลี่ย
1. นิสิต	2.67	3.00	3.50	2.50	3.00	2.93	2.83	3.00	3.17	2.33	-	2.26
2. หลักสูตร	4.00	1.00	5.00	5.00	5.00	4.00	3.00	3.00	5.00	5.00	4.00	4.00
3. อาจารย์	3.88	4.25	3.63	3.67	2.63	3.61	3.63	3.88	3.38	3.50	3.25	3.53
4. วิทยานิพนธ์และ กิจกรรมทางวิชาการ	2.25	2.75	3.25	3.35	2.00	2.72	2.75	2.75	3.50	3.00	2.00	2.80
ค่าเฉลี่ยด้านต่าง ๆ	3.45	2.75	3.88	3.36	3.16	3.32	3.05	3.16	3.76	3.46	0.08	3.30
ค่าเฉลี่ยจากดัชนี	3.44	3.37	3.58	3.19	2.83	3.28	3.16	3.30	3.42	3.06	2.92	3.18

จากตาราง 3 ผลการประเมินตนเองของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาต่าง ๆ ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตามดัชนีประเมินที่บัณฑิตศึกษากำหนดปี 2543 ค่าเฉลี่ยตามดัชนีเท่ากับ 3.28 (คะแนนเต็ม 5) ปี 2544 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 เมื่อพิจารณาตามรายหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ พบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยมีจุดอ่อนด้านนิสิตและด้านวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาไทยคดีศึกษามีจุดอ่อนด้านหลักสูตรและด้านวิทยานิพนธ์สาขานิโยบายและการวางแผนพัฒนาสังคมมีแนวโน้มจุดอ่อนด้านนิสิต และสาขาวิชาภาษาอังกฤษมีจุดอ่อนด้านวิทยานิพนธ์ จึงควรให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาต่างๆ และคณะอนุกรรมการบัณฑิตศึกษานับสนุนและพัฒนาแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าว เพื่อพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น และได้ค่าเฉลี่ยการประเมินเป็น 3.25 และ 3.50 ในปีการศึกษา 2546 และ 2547 ตามลำดับ ตามที่ได้เสนอหลักการต่อสภามหาวิทยาลัยเมื่อ ปี 2544

บรรณานุกรม

ทักษิณ, มหาวิทยาลัย. คู่มือประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.

_____. “รายงานการตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภายใน) ปีการศึกษา 2542” ใน รายงานผลการตรวจสอบการตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา. หน้า 1 - 7. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.

_____. รายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2543. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2545.

_____. “รายงานการตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภายใน) ปีการศึกษา 2544” ใน รายงานผลการตรวจสอบการตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา คณะ / สถาบัน / สำนัก ตามรายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2544. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2545.

ประดิษฐ์ มีสุข. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการการจัดทำรายการประเมินตนเองคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีการศึกษา 2545. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2545.

การคิดเอาชนะ การคิดโต้ตอบ โคนันล้ม ทำลาย ไม่ได้ช่วยให้ใครดีขึ้น
เพียงเริ่มคิดก็เริ่มตกต่ำ เพราะเวลาที่ใช้คิดสิ่งเหล่านี้ สูญไปโดยที่ไม่ได้ใช้คิดพัฒนาตนเอง
การชนะที่แท้จริงคือชนะตนเอง คิดและพัฒนาศักยภาพกระดับของตนเองให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ
ในที่สุดจิตก็สูง เมื่อจิตสูงขึ้นไปจะอยู่เหนือปัญหา